

Zeitschrift: Il glogn : calender dil pievel : annalas per historia, litteratura e cultura romontscha
Band: 17 (1943)
Artikel: 1943 ei in onn ordinari de 365 dis
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881473>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

1943

ei in onn ordinari de 365 dis

Dallas 4 stagiuns

La primayera entscheiva ils 21 de mars, allas 13.03 s. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna digl anugl.

La stad entscheiva ils 22 de zercladur, allas 8.13 a. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna dil giomber.

Igl atun entscheiva ils 23 de settember, allas 23.12 s. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna della stadera.

Igl unviern entscheiva ils 22 de december, allas 18.30 s. m. Entrada dil sulegl ell'enzenna dil capricorn.

Las stgiradetgnas

Egl onn 1943 succedan duas stgiradetgnas dil sulegl e duas della glina.

I. stgiradetgna totala dil sulegl ils 4/5 de fevrer. Ella ei buca veseivla tier nus.

I. stgiradetgna parziala della glina ils 20 de fevrer. Ell'ei tier nus veseivla.

II. stgiradetgna dil sulegl en fuorma de rudicroda sigl 1. d'uost, tier nus buca veseivla.

II. stgiradetgna parziala della glina ils 15 d'uost. Ell'ei veseivla tier nus.

Abbrevaziuns per ils tetels dils sogns

p. = purschala; cc. = confessurs; u. = uestg; pp. = papa; a. = avat; c. = confessur; m. = marter; (a) mm. = marters; d. = doctur; ap. = apiestel; v. = vieua; e. = eremit.

Las 12 enzennas dil firmament

anugl 	liun 	capricorn 	silton 	bov 	tumitgasa
giomber 	pèschs 	scorpiun 	schumalins 	stadera 	um dell'aua
Glina nova 	Mesa carschen 	Glina pleina 	Mesa digren 		

Quatertempras

Mesiamna, venderdis e sonja suenter l'emprema dumengia de Cureisma, Tschuncheismas, Alzada della sontga crusch e S. Lucia (13 de december).

Fiastas mobilas

Septuagesima, 21 de fevrer

Mesiamna della tschendra, 10 de mars

Pastgas, 25 de d'avrel

Anzeinza, 3 de zercladur

Tschuncheismas, 13 de zercladur

Sontgilcrest, 24 de zercladur

I. dumengia d'advent, 28 de november

Schaner

Lètg ed affon el proverbi sursilvan

Rimnau da Guglielm Gadola

Maridar ston ins aschiditg ch'ins ei aunc vivs. — Quel che marida ha quitaus aschiditg sco el viva; quel che stat senza sto vegnir in di persuls a riva. — Quel che marida la vieua marida ils deivets.

Cruschs e dolurs

Studi historic, da Guglielm Gadola, Cuera

La sgarscheivla uiara mundiala, che furiescha buca lunsch da nossa patria, sco sch'igl uffiern fuss sesaviarts ed havess sfrenau tut ils demunis sutterans e mundans, schendra mort e miseria, fomaz e pupira, cruschs e dolurs nua ch'ins va e nua ch'ins mira. Cruschs e dolurs en mintga tiara, en mintga vitg e marcau, en mintga casa e famiglia. Cruschs dapertut! Aschibein leuora sur ils numerus santeris campesters, sco era en casas contristadas, nua ch'ins eregia medemamein ina crusch pil curdau ell' uiara: ina crusch „sur logs“ sper quellas dils perdavons en fossa; ina crusch en stiva sur las fotografias de babs, fegls, frars e spus, curdai leuora sil camp de battaglia e satrai zanza e zaco, che negin sa nua e co. — Dolurs en scadin cor dils de casa, che sepliran e suspiran di e notg per quels ch'ei i sauns naven da casa e tuornan probabel maina pli! Dolurs dellas pli sgarscheivlas per quels ch'ei in blessai e vulnerai e che schaijan en febra e deliri pils lazarets e spitals entuorn, smardagliai e disfigurai sco tons viarms della tiara, smaccai dals bos e tagliai dalla fliua . . .

Nies pievel di buca per nuot: „Las cruschs grondas fan ins sez e quellas ein strusch de supportar!“ — Pareglia l' uiara hodierna! — „Las pintgas tar-metta Niessegner e lezzas pon tuts supportar“, tgi pli tgunsch e tgi pli vess, mo supportablas ein ellas tuttas; era sch'ei smaccan e dolan.

Ellas cruschs schai la fin finala salit e confiart. La crusch demonstrescha a nus la humilitonza, l'oraziun, la carezia e la speronza. Perquei han nos perdavons plantau la crusch sper via, sin crests, sils sumfils e sin tschemas pli aultas, mo oravontut leu, nua ch'in u l' auter de nos perdavons ha giu sia „bunura“ ed ei emigraus tut anetgamein da quest en l' auter mund. Tgei dian quellas cruschs solitarias sper via ed amiez ils praus, sin plauncas e palas, sper ils vadretgs e leusi en vallâs e tgamins de cristallas? Ellas fan endamen a nus che mein speras vi, ch'in de nos cars ei gest en quest liug vegnius surprius dalla mort; mo ellas dian era il plaid consolont: Il Segner ha purtau tia cuolpa; era tia crusch vegn a purtar tei en tschiell!

Tschels onns tschentavan nos vegls adina ina crusch exact el liug, nua ch'in pauper disgraziu rendeva sfurzadamein si' olma al Scaffider. Perquei

SCHANER

Notizias

1 V Daniev, Surt. de Crist.		fetg
2 S Macari confessur		freid

2. Els han adorau El. Mt. 2,1-12.

3 D Num de Jesus		
4 G Titus c.		e
5 M Tschimun confessur		
6 M Buania		
7 G Lucian m.		
8 V Severin		schetg
9 S Julian		

3. Ed El fuva obedeivels ad els. Luc. 2,42-52.

10 D 1. s. B. Sontga Famiglia		freid
11 G Hygin, m.		
12 M Arcadi martir		
13 M Veronica p.		
14 G Hilari uestg e doctur		
15 V Maurus a., Paul e.		e
16 S Marcel papa e martir		schetg

4. Fagei quei ch'El vegn a dir a vus. Gion 2,1-11

17 D 2. s. B. Antieni avat		fetg
18 G Scantsch. d. s. P.		freid
19 M Marius martir		
20 M Bistgaun, Fabian		
21 G Menrad eremit e martir		
22 V Vintschegn martir		
23 S Sponsalias de Maria		freid

5. Segner, sche ti vul, pos ti medegar mei. M. 8,1-13

24 D 3. s. B. Timoteus		
25 G Conversiun de s. Paul		fetg
26 M Policarp uestg e martir		freid
27 M Crisostomus u. e d.		
28 G Nesa, p. Carli il Grond		
29 V Francestg de Sales		
30 S Martina purschala e martira		mi-

6. Pertgei temeis vus de pintga cardientscha! Mt. 8

31 D 4. s. B. Pieder Nolasc		geivel

Fevrer

*Ina lètg senz' affons ei ina casa senza tetg.
— Mo in pumer fa buca curtgin e mo in af-
fon buca vischnaunca. — A tgi Dieus dat il
tschut dat el er il pursepen.*

entupein nus aunc oz sil territori de nossas vischnauncas sursilvanas numerosas cruschs-lenn, che regordan nus vid la perfida e maluardada mort, ch'ei dapertut laghegiada de dar la frida mortala.

Nos vegls savevan aunc dir exact e bein tgi era miert en quei e quei liug, co ei era iu e tgi fuvan ils descendents dil pauper disgraziu, entochen silla generaziun hodierna. Tedlein nus cun attenziun sin las resdadas de tats e tattas, sche savein nus aunc oz eruir ord lur bucca in'entira „cronica nera“ de vischins e vischinas, surpri dalla mort anetga e sfurzada. Co smarvegliein nus ded udir ed intervegnir dad els exact e bein l'annada dellas „murias grondas“ ed il diember ualti exact dils defuncts de lezs onns de miseria e pupira! Ensumma tut igl extraordinari, ch'ei schabiau en nos vitgs e valladas, per ordinari ualti monotons, ha fatg ina tala impressiun sin nies pievel, che nos vegls tschontschan aunc oz buca nuidis sur tals evenements de tschels onns.

Perschuadi, che nossa generaziun, vivend en in temps d'uiara, en in temps che las gasettas ein pleinas de morts e blessai dell'uiara mundiala, emblidi plaun a plaun ils morts disgraziati de siu agen vitg e sappi gleiti buca pli tgei tontas cruschs sper vias e sendas hagien de muntar, hai jeu fatg la breigia de rimnar quels evenements extraordinaris e de metter quels sut il tetel: Cruschs e dolurs, e cheutras ereger ina cronica nera de nossas valladas sursilvanas. — Nus entschavein cun quella sisum la Cadi e vegnin engiu. Uonn purtein nus la cronica nera della Val Tujetsch. La gronda part dil material per quella hai jeu excerpau ord il relasch litterar manuscret da rev. P. Baseli Berther, p. m. ord sias numerosas notizias pertinent la Val Tujetsch, spargliadas en diember de ses carnets. —

In auter onn suonda la Val Medel, epi Mustér, danunder ch'jeu hai rimnau in grond material. Allura suondan era las vischnauncas de Sutsasialla, epi la Lumnezia e la Foppa. Per saver realisar quella lavur hai jeu denton de basegns d'agid, e perquei supplicheschel jeu nos buns vegls de comparter a mi tut quei ch'els san pertinent tals e semiglionts evenements, sco vegnan cuortamein raquintai cheu sut. Jeu astgel forza era spitgar sustegn de nos sur plevons, che han gie enta maun ils cudischs de mortoris e ch'ei enconuschentamein las meglieras fontaunas en quei grau. — Sperond

FEVRER

Notizias

1 G Ignazi u. e. m.		
2 M Nossadunna de cand.		
3 M Plasch uestg e martir		nebliu
4 G Andriu Corsini, uestg		
5 V Gada martira		
6 S Turtè martira		

7. Igl inimitg ha semnau zarclem denter la salin. Mt 13

7 D 5. s. B. Romuald conf.		bi
8 G Gion de Mata confessur		
9 M Cyrill		
10 M Culastia purschala		plie-vgia
11 G Appar. de N.D. a Lourdes		
12 V Gudegn		neiv
13 S Ramun confessur		

8. Il garnetsch de senav. Mt. 13,31-35

14 D 6. s. B. Valentin m.		
15 G Faustin e Jovita		fetg freid
16 M Giuliana p.		
17 M Martinian c., Fintan u.		
18 G Simeon uestg e martir		
19 V Curdin, Florentin		
20 S Paula purschala		

9. Mei era vus en mia vegna. Math. 20, 1-16.

21 D Sept. Felici		
22 G Scantsch. de s. Pieder		fetg freid
23 M Pieder Damian		
24 M Matias apiestel		
25 G Felix III papa		
26 V Alexander		
27 S Matilda		

10. Il sem ei il plaid de Diu. Lc. 8, 4-15.

28 D Sex. Roman avat		
----------------------	---	--

Mars

*Buobs butschignus, umens marveglius. —
Mattauns magrutlas sco mulauns, dunnauns
tramosas sco vanauns. — Affons pigns, pigns
quitaus; affons gronds, mo quitaus.*

che questa interpresa, che porscha certas enconuschientschas arisguard la historia de nossas famiglias, anfli accoglientscha e suatientscha, entschavein nus cun l'istoria dellas

Cruschs e dolurs ord la Val Tujetsch

Muria gronda. Anno 1558. Quei onn ei miert en Tujetsch 600 persunas. La glieud survegnevien biergnas de marscha, che rumpevien anen, enstagl ano e tussegavien quell'uisa ils malsauens. (Anniv. fol. 15). — Anno 1568. Era quei onn ein 200 persunas mortas dalla muria en Tujetsch. Ina starmentusa surlischada, sch'ins patratga, ch'in decenni avon 600 persunas eran mortas! Anno 1584 sin 1585 ei stau igl onn della vera „muria gronda“. Quella ha raffau naven 800 Tujetschins e Tujetschinas. Ardüser di en sia cronica: 500 persunas! Seigi sco ei vegli: Tujetsch stuev'esser zun populau da gliez temps, schiglioc fuss quei stau nunpusseivel suenter las duas empremas murias grondas. (Pareglia „Cuorta Memoria“ e Brügger, Natur-Chronik). — 1635 ha l'aschinumnada „pestilenza dellas biergnas“ furiau en Tujetsch e fatg murir en pign temps 70 persunas. Silsuenter seigi quella arrivada entochen a Segnes, Mustér e fatg tener leu 30 persunas, ch'ei vegnidas satradas tuttas davos la caplutta ded oz. — La „Synopsis“ di, che la pestilenza dellas biergnas en Tujetsch hagi giu liug 1637 „ineunte autumno“, nua che P. Amadeus de Mortara, O. Cap. seigi vegnius tarmess en Tujetsch per gidar ora. — Quei onn seigi era la mumma della nobla famiglia „de Medell“ morta si Cungieri de quella malsogna. Quei ei probabel stau la mumma ni la tatta dil renomau avat Adalbert I. de Medell-Castelberg.

La mort maluardada. 1596 ei Desax Andriu ius alla catscha sin gaglinas selvadias; vegnius ella lavina, bess sur in grep giu e restaus morts. (Anniv. fol. 21 b.) — 1667 ils 18 de schaner ei Melchior dil Tieni vegnius en in squatsch neiv e morts (impetu nivium Gaspausa). — 1667 ils 6 de settember ei Durschei (Duricie) Martin daus sur in precipezi ella Val Milar e rut la totona (percipio in Vale Mila). — 1670 ils 25 d'uost, rumpend giuadora crappa giud in cuolm (in montibus) ei Mr. Giachen de Salins vegnius pella veta. — 1691 ils 18 de matg ei Ludovic Durschei curdaus sil cuolm Davi sur in precipezi giu e staus morts. (Nb. 1906 ils 17-

MARS

Notizias

1 G Albinus		freid
2 M Simplicius		
3 M Cunigunda imperatura		plie- vgia
4 G Casimir confessur		e
5 V Gion Giusep della crusch		neiv
6 S Fridolin avat		

11. Jesus, Fegl de David, pren puccau de mei. Lc. 18

7 D Quinq. Tumasch d'Aquin		
8 G Gion de Diu		fetg
9 M Francisca		freid
10 M Mesiamna della tschendra		
11 G Rosina purschala		
12 V Gregori il grond, papa		
13 S Modesta purschala		

12. Las tentaziuns de Jesus. Mt. 4.

14 D 1. d. C. Matilda p.		
15 G Longinus		ruh
16 M Heribert confessur		
17 M Patrici uestg		
18 G Cyrill de Jerusalem u.		
19 V Giusep		freid
20 S Giohen, bab de Maria		

13. Sia fatscha ha tarlischau sco il sulegl. Mt. 17,-1.95

21 D 2. d. C. Nicl. da Flüe		
22 G Benvenutus		
23 M Victorian		
24 M Gabriel arzaunghel		e
25 G Annunziaziun de Maria		
26 V Emanuel, uestg		varia- bel
27 S Gion Damascus		

14. Quel ch'ei buca cun mei, ei encunter mei. Lc. 11

28 D 3. d. C. Augusta p.		
29 G Eustasius martir		
30 M Quirin martir		plie- vgia
31 M Balbina purschala		

Avrel

Feglia suletta, nauscha popetta. — Sulet fegl, bugen mat vegl. — Quel ch' ei staus persuls vul pli tard buca dus. — Mo in ei savens il sgurdin della casa e della schlatta.

d'avrel ei la davosa persuna della schlatteina Durschei, in giuven de Sedrun, morta en Tujetsch.) — 1691 ils 12 d'uost ei Margreta, dunna dil Giachen Gion Pieder sedisgraziada, curdond in quader della baselgia veglia de Sedrun sin ella. — 1695 ils 26 d'october ei Gion Jagmet curdaus ella Val Strem sur in precipezi e staus vi peradina. — 1702 ils 6 de zercladur ei Mathäus Nadeler ex Stiria schelaus morts sil cuolm d' Ursera. — Quei vegn strusch ad esser stau in Tujetschin? — 1704 ils 28 d'uost ei vegniu satrau a Sedrun in pigrè de Bergamo, ch'era vegnius ella lavina en Val Cornera (inter nives lapsus mortuus inventus) — „1707 hai jeu satrau a Sedrun in pigrè, ruclaus a Cornera e staus morts sillas rivas della Cornera“, scriva il Sur plevon de Tujetsch danovamein el cudisch de mortoris. — 1708 ils 21 de mars ein vegni ella lavina dadens Tschamut Gion Rest Peder e Simon Oliva (nivibus obrupti sunt prope pagum Ciamut versus Ursariam). 1712 ils 29 de settember ei Catrina Nurschei vegnida sut in lenn egl uaul e stada morta-smaccada (ligno opressa). — 1719 ils 10 de schaner ei Catrina e Margreta de Vienna de Selva vegnidas ella lavina ellas Vals (=de Selva). — 1730 ils 31 de mars ei Martin Rumias Curschellas vegnius ella lavina a Vidauas-Tschamut e morts. — 1731 ils 14 de fenadur ei Giusep Sievi daus sur in precipezi ella Val Strem e stuiu tener leu. 1734 ils 17 de fenadur ei Felici Durschei daus giud il tetg d'in clavau e staus morts (e tecto stabularii precipitatus...) — 1736 ils 26 de schaner ei Giuliana Schrefer de Tschamut vegnida ella lavina ella Val S. Martin, dado Selva, la fontauna. — 1738 ils 11 de fenadur ei Maria Culastia Casparin, ina mattatscha de circa 14 onns dada ell' aua e vegnida anflada morta suenter dus dis. — 1746 ils 26 d'october ei Pieder Paul Hendri vegnius per la veta sut in lenn (in labore lignorem suffocatus). — 1749 ils 6 de fevrer ein 64 personas vegnidas per la veta ella lavina de Rueras. Il medem di suenter miezdi vi ei plevon Giachen Biart (Sur Giachen della lavina!) cun autras 5 personas vegnidas ella lavina dadens Zarcuns; el e treis compogns han ins cavau ora morts. — 1750 ils 28 de matg ei Giachen Caviezel morts tut anetgamein si la Val; ei fuvà la damaun de Sontgilcrest. — 1755 ils 29 d'october ei Onna Margreta Capieder, dunna de Clau Riedi, returnond dad Ursera, morta dal freid sil cuolm (Ursaria redux frigore confecta). — 1757 ils 14 de november ei Gion

AVREL

1 G Hugo uestg		ventus
2 V Francestg de Paula, c.		
3 S Richard uestg		

Notizias

15. El ei fugius sil cuolm tut persuls G 6,1-11

4 D 4. d. C. Isidor		
5 G Vincenz Ferreri		
6 M Sixtus pp.		
7 M Hermann confessur		e
8 G Amantius, uestg		
9 V Maria Cleofa, p.		
10 S Macarius		plie-
vgia
		bi

16. Tgei fas ti ord tetez? G. 8,46-59.

11 D d. Passiun		cauld
12 G Julius II papa		
13 M Hermenegildus		
14 M Tiburzius martir		
15 G Cresenzia m.		ruh
16 V Patern, uestg		e
17 S Anicet		

17. Hosanna al fegl de David. Mt. 21.1-19

18 D d. Palmas		frestg
19 G Leo IX papa		
20 M Sulpizius		
21 M Anselm confessur		
22 G Soter e Cajus pp.		bi
23 V Venderdis-sogn		
24 S Fidel de Sigmaringen		

18. El ei levaus si Mc. 16,1-9

25 D Pastgas		bi
26 G Pastgas		
27 M Sita purschala		
28 M Paul della crusch		
29 G Pieder de Verona uestg		plie-
vgia
30 V Catrina de Siena p.		

Matg

D'ina gronda casada e d'ina gronda nevada duei ins buca sestermentar. — Grondas casadas mantegnan las tiaras smasadas. — Nua ch'igl ei bia affons ei buc in danvons.

Capaul vegnius sturnius dad ina buora, ch'ei ruclada giud igl uaul Niregl. — 1764 ils 23 de zercladur ei Martin Riedi daus ell'aua e morts. —

1768 ils 29 ded uost ei Caspar Riedi daus sur in precipezi giu en Val Strem e restaus morts sil plaz. — 1769 ils 19 de zercladur ei il giuven Giachen Antoni Schmed, 28 onns vegls, vegnius sut in pegn en egl uaul Cavorgia e staus morts. — 1782 ein treis umens, mond per fein a pastg ella Val Germ (=Terms) vegni ella lavina. „Sur els ella neiv mava in uors, che leva untgir els. Sut ils peis de quel ei la neiv sbuada ed ha formau ina lavina, che ha tratg igl uors ed ils umens giuaden ella profunditad della Val. In ei vegnius anflaus plinensi tut smaccaus. Ils dus auters giudem la Val, mo tuts treis sturni.“ La veglia scartira, che relata quei fatg, remarca cheutier: ils umens, ch'eran babs de bia affons han ins deplorau, mo pigl uors ha negin bargiu. (Mira: Theobald, Bündner Oberland, p. 111). — 1784 ils 23 de mars ein suandonts 5 umens, tuts de Cavorgia, vegni ella lavina sil Vanatsch, Val Germ: Str. Sep Maria Beer, Gion Casperin cun ses dus fegls Gion Flurin e Sep Maria e Gion Antoni de Pelly, che ein vegni cavai ora plaun a plaun cun gronda breigia e stenta. Nb. Ils 5 paternos suenter la s. Messa a S. Leci (Cavorgia) vegnan detgs mintgamai per quels 5 umens, vegni per la veta en quella lavina. — 1786 ils 18 de zercladur, Sontgilcrest de Rueras, ei il capitani de mats, Giachen Antoni Alig, vegnius sittaus giu sper la porta baselgia entras malprecauziun ded in auter; el veva 30 onns. — 1787 ils 4 de zercladur. Sin quei di ha la vischnaunca de Tujetsch giu fatg ina prozessiun a Trun tier Nossadunna della Glisch. Returnond a casa, ei Str. Giachen Antoni de Florin daus entuorn e restaus morts oragiu sut il vitg Mompé-Tujetsch. En quei liug steva circa 100 onns ina crusch. —

1789 ils 2 de settember ei Paul Andriu Gieriet vegnius pella veta de far fein a pastg ella Val Milar. Silsuenter senumna quei liug „la Palla digl Andriu“. — 1792 ils 10 de settember ei la giuvna de 27 onns, Maria Victoria Venzin, ruclada da rischlar fein a pastg en Val Giuf. Il di avon fuv'ella stada silla fiasta dil Num de Maria a Trun, nua ch'ella veva retschiert ils ss. Sacraments. — 1793 ils 27 de november, ei Martin Caspar Quinter de Bugnei, fagend lavur cumina, vegnius smaccaus dad in grep, ch'ei ruclaus giu sin el. Quei fuss stau il bab digl avat Anselm Quinter e quinau de plevon Giachen Antoni de Gonda. — 1794 ils 28 de zercladur

MATG

1 S Giachen e Flepp apostels

Notizias

19. La pasch seigi cun vus. G. 20,19-31

2 D Dumengi' alva

fetg

3 G Anflada della s. crusch

bi

4 M Mengia

5 M Pius V, papa

6 G Gion avon Porta Latina

e

7 V Stansilaus, uestg

8 S Itta

cauld

20. Jeu sun il bien pastur. G. 10,11-16.

9 D 2. s. P. Gregor d. N.

plie-

10 G Antonin

vgia

11 M Mamertus

12 M Pancraz m., Dionis

13 G Servaz martir

14 V Bonifaci

15 S Gion Batt. de la Salle

bi

21. In cuort temps e vus vegnis a ver mei. G. 16,16-22.

16 D Patr. de s. Giusep

plie-

17 G Paschalis

vgia

18 M Venanzi martir

19 M Pieder e Celestin pp.

20 G Bernardin confessur

21 V Felix, confessur

e

22 S Giulia purschala

22. Jeu mon tier Quel che ha tarmess mei G. 16,5-15

23 D 4. s. P. Desideri

24 G Giuanna purschala

fetg

25 M Gregor VII., p.

freid

26 M Flepp Neri confessur

27 G Beda doctur

28 V Augustin, apiestel

29 S Maria Madleina

23. Rughei e vus vegnis a retscheiver. G. 16,23-39

30 D 5. s. P. Felix I., p.

bi

31 G Petronilla purschala

cauld

Zercladur

Gronda casa pign clavau; pintga casa negin clavau. — Pupira fa schliata natira; ventira bia narradira e la mendra genira. Quel che ha negin, ei de negin.

ein las duas soras, Onna Maria Berther, dunna de Gion Battesta de Pelly e la giuvna Maria Culastia Berther, returnond dad in pelegrinadi a Nossadunnaun, mortas dalla stauncladad e ferdaglia ella Val Strem. — 1797 ils 22 de mars ei Giachen Antoni Fidel de Florin, in um maridau, vegnius sut in lenn en e stuiu tener leu. — 1797 ils 10 de zercladur ei Mathias Caviezel, in um maridau, vegnius sturnius dad in crap orasi la Val. — 1797 ils 18 de november ei Barclamiu Berther, in um maridau, ius alla catscha e vegnius anflaus morts sut greppa en. —

1799 ils 6 de mars, ei Sur Giachen Antoni Condrau, caplon de Rueras e Gion Fidel Venzin de Rueras, frar de Sur Vigeli Venzin, plevon a Sedrun, vegni pigliai dals Franzos, menai a Mira, nua ch'els ein vegni mazzai da quels barbaricamein. Il medem di ein vegni sittai giu dals Franzos: il giuven Giachen Martin Berther de Camischollas a Putnengia, Stalter Giachen Venzin el vitg Bugnei, vulend fugir ord casa, e Gion Gieri Monn en sia atgna casa vulend sedefender. —

1799, ils 3 de matg, ein ils suondonts Tujetschins curdai ella battaglia encunter ils Franzos: Gion Giossi de Bugnei, Clau Giossi, Vigieli Giusep Beer, Sedrun, Vigieli Giusep Schmidt, Giachen Antoni Soliva, Giachen Antoni Schmidt, e Martin Curschellas, Cavorgia. Il sulet Franzos ch'ils de Tujetsch han mazzau, ei stau quel, ch'il „Leci Patrona“ ha sturniu giu gl' uaul Surrein. (?)

El 18avel tschentaner eis ei aunc miert enzaconts jasters sils cuolms de Tujetsch. Aschia per ex. 1774, ils 19 d'avrel, Franziscus Doval de Paris, e Maria La Croix, dunna de Samuelis Mercier, patria Bernensis; els ein schelai en „in Monte Crispaulta“. — Mond sur il „Ritzli“ sesanflavan aunc avon paucs decennis dal maun uranès, sper ils tschalers dil stavel, pliras cruschs en memoria dellas disgrazias succedidas sin quei pass. — 1808, ils 12/13 de december all'ina della notg ei la lavina de Selva vegnida ed ha satrau 25 personas, ferton che 17 autras ein vegnidas spindradas. — 1809, il schaner ein dus fermezia umens vegni mazzai dalla lavina dador il vitg Selva. En quei liug stevan pli baul ual dado la fontauna las „Cruschs dil Rest.“ — 1811 ils 25 d'avrel, returnond Maria Barla Monn da Mustér, eis ella dada sur in pigon giu el Rein. Perveseders han anflau ella gl' auter di o l'Acla e

ZERCLADUR

1 M Antimus uestg		bi
2 M Erasmus martir		
3 G Anzeinza		
4 V Francestg Carraciola		plie-
5 S Bonifaci, m.		vgia

Notizias

24. Per che vus prendeies buca scandal G. 15, 16

6 D 6. s. P. Norbert u.		
7 G Robert avat		bi
8 M Medardus		
9 M Primus, Felician mm.		e
10 G Margreta v.		
11 V Barnaba, apiestel		
12 S Gion Facundo, c.		

25. Mia pasch dun jeu a vus. G.14,23-30.

13 D Tschuncheismas		
14 G Tschuncheismas		cauld
15 M Modest		
16 M Geletta martira		
17 G Rainer c., Gundolf		
18 V Marcus e Marcel		
19 S Giuliana, Gervasi		

26. Instrui tuts pievels e battegei els. Mt 28,17-20.

20 D Ssma. Trinitad		
21 G Alois de Gonzaga		bi
22 M 10 000 cavaliers		
23 M Edeltrud		e
24 G Sontgilcrest		
25 V Guglielm		
26 S Vigieli martir, Gion e Paul		cauld

27. Hagies mei perstgisau. Lc. 14,16-24.

27 S 2. s. T. Ladislaus		plie-
28 G Leo II, papa		vgia
29 M Pieder e Paul		
30 M Commemoraziun de s. Paul		

Fenadur

*Als fegls la buis, allas feglias la roda. —
Fas ti culs affons mo bèlbèl, fan ei giu a
ti la pèl; dattas ti cul pal, survegnas ti in
di per la fom mo sal.*

tratg ella ord l' aua. — 1812 ils 7 de settember ei Giusep Antoni Giossi ruclaus de far fein a pastg silla Plaunca Droz (Val Bugnei) e vulend alzar si el, eis el morts. — 1816 ils 24 de settember ei Vigieli Liberat Monn serendus temps da notg ord tegia dil cuolm Davi e curdaus sur in precipenzi giu el Drun de Bugnei e staus cotgs. —

1817 ils 6 de mars, la sera dellas 8, ei la secunda gronda lavina de Rueras vegnida. En quella han 28 persunas anflau la mort; 19 autras han ins pudiu spindrar. — 1817 ils 28 de mars han ins anflau Vigieli Giusep Riedi, returnaus dad Ursera, schelaus sil Cuolm d' Ursera. — 1821 ils 12 de settember ei Vigieli Giusep de Florin vegnius pella veta cun far fein a pastg el baun Tschinglatsch (præceps lapsus et mortuus). Nb. Naven da 1821 entochen ils 14 de fenadur 1829 ei ina lucca el cudisch de mortoris!

1829 ils 23 d' uost ei il nurser Rest Valentin Beer de Camischollas daus sur in precipenzi giu silla Puzza, els Neidis, e staus sturnius. 1833 ils 6 de mars, ei Gion Rest Monn, in giuven de 17 onns, vegnius en in squatsch lavina ella Val de Claus e restaus morts. — 1834 ils 22 de zercladur ei il mattatsch de 15 onns, Rest Giusep Riedi, daus en in vadretg ellas Vals e vegnius anflaus morts suenter 4 dis buca dalunsch dil liug della disgrazia. —

1836 ils 25 de december, la sera circa allas quater, ein Str. Giachen Antoni Monn de Zarcuns e Sep Lurenz Schmed de Rueras vegni ella lavina sin Giuf ferton ch' els pervesevan. Gl' auter di ein ei vegni cavai ora morts. Aunc 4 auters perveseders ein vegni quei di ella lavina, ch' ein denton mitschai cun la veta. Nb. „Il Grischun Romonsch“, 1837, nr. 45 dils 3 de schaner, porta la remarca: „Ei vegn detg, ch' en Tujetsch, a S. Giachen (Rueras) hagi la lavina priu dus giuvens. Ei fuss d' agurar, che quella nova seconfirmass buc!“ Probabel setract' ei cheu dils sura dus? —

1843 ils 23 de matg ei Giusep Martin Peder de Rueras vegnius per la veta en in squatsch lavina en Val Giuf sut il Draus cun far nitschuns. El veva 53 onns. — 1848 ni 1849 il november, ei Sep Antoni Giossi de Surrein sedisgraziaus dadens Nacla, selischnond dalla glatscha giu entochen en via encunter ina buora. Ina crusch-lenn stat en sia memoria dator

FENADUR

Notizias

1 G Teobald

2 V Cor de Jesus

3 S Leo II

28. Jeu hai anflau mia nuorsa. Lc. 15,1-10.

4 D 3. s. T. Berta

5 G Antoni Maria conf.

plie-
vgia

6 M Dominica

e

7 M Cyrillus u.

vent

8 G Elisabet regina

9 V Veronica, p.

10 S Felicitas e ses 7 fegls

29. Ei han bandunau tut e suondau el. Lc. 5,1-11.

11 D 4. s. T. Placi e Sigisbert

12 G Gualbert avat

varia-
bel

13 M Anaclet papa

14 M Bonaventura uestg

15 G Heinrich II imperatur

bi

16 V Faustus, martir

17 S Alexi

30. Va e sereconciliescha! Mt. 5,20-24.

18 D 5. s. T. de Scapulier

19 G Vincenz de Paula

cauld

20 M Margretta p. e. m.

21 M Arbogast uestg

22 G Madleina penitenta

bi

23 V Appolinari, uestg

24 S Cristgina purschala e m.

31. Jeu hai compassiun dil pievel. Mc. 8,1-9.

25 D 6. s. T. Giachen ap.

26 G Onna, mumma de Maria

bi

27 M Pantaleon miedi

28 M Nazar e Celsius

29 G Marta purschala

30 V Cristoffel

31 S Ignaz de Loyola conf.

Uost

*Ina buna dunna ei ina cruna; in bien um
il ver pum. — Tgi che vul ina biala famiglia
entscheivi cun ina feglia. — Mo mats ei de
maz; mo mattauns fa far carauns!*

Burgnez siper in pegn; quella steva pli baul sin in crest sut via dadens Nacla. Quei medem onn ei probabel era Balzer Antoni Curschellas de Surrein (?) sedisgrazias sper la pun de Cavorgia. — 1853. Quei onn ei Giusep Schmed de Rueras, in buobet de circa 6 onns, vegnius sut in vadretg enasi la Valatscha (Val Milar) per vigelgia S. Gions; ed ei lu vegnius tratgs ora morts dadens ils praus Milar. — 1859 ils 6 de december ei Vigiel Venzin de Selva, returnond da Segnes, daus per tiara vi amiez il vitg Sedrun ed en paucs muments staus ina bara.

1863, ils 20 de zercladur ha il buobet de 9 onns, Caspar Muggli de Rueras, catschond duas vaccas sur la pun de Rueras vi, survegniu dad ina de quellas in stausch, ch'el ei daus ell'aua. Pér sut Sedrun giu eis ei reusiu de trer igl affon miert ord il Rein. — 1865, ils 4 de fevrer ei il giuven Flurin Venzin de Selva vegnius ella lavina visavi Selva, els Banaus, mond alla catscha sin cots selvadis.

Bunamein morts. 1866. „La davosa fiera de Ligiaun ei ida buca mal, aschia era la fiera d'Altdorf dils 29 de november. In marcadont de Medel, che ha frequentau quella, ha stuii schar ventscher sill'Alpsu duas vaccas ella lavina, duas ha el pudiu liberar, mo stuii schar ventscher ellas la notg sil cuolm. El sez e siu compogn de viadi ein dalla lavina vegni fiers vi el lag, mo ein mitschai cun la tema e cun schar anavos ella neiv caput e capetscha.“ (Vide: Gas. Rom. nr. 49, dils 5 de dec.1866).

— 1869. In pastur de Tujetsch ha anflau sur il Lag de Toma sper il Badus l'ossa d'in carstgaun, carteivel d'in mistergner, che veva avon engins onns faliu la via sur l'Alpsu. (Vide: Nova Gas. Rom. 1869, nr. 33. dils 13 d'uost).

Pli bugen durmir che murir. 1870. „Ella cuffla dils davos dis d'october havess in Cavegn de Breil gleiti anflau la mort sill'Alpsu. Venderdis vargau ha el bandunau Ursera pér allas duas suenter miezdi. Vegnend sisum il lag er'ei stgir ed el veseva buca pli ils barricars sco fastitgs della via. Per buca riscar ded ira surengiu ella stgiraglia seresolve el de restar grad eri. El batta in toc buna via e va cheu a spass en tutta aura dallas 6 della sera entochen las 6 della damaun! Lura anfla el il stra-

UOST

32. Sepertgirei dals fauls Profets! Mt. 7,15-21.

1 D 7. s. T. Fiasta federala		
2 G Portiuncla		
3 M Reliquias de s. Stiafen		bi
4 M Dumeni confessur		e
5 G Nossadunna della neiv		fetg
6 V Transfig. de Christus		cauld
7 S Donau u., Albert, Afra		

33. Dai quen de tia administraziun. Lc. 16,-18.

8 D 8. s. T. Ciriacus martir		
9 G Roman uestg		varia-
10 M Luregn martir		bel
11 M Susanna martira		
12 G Clara purschala		cauld
13 V Gion Berchmanns		
14 S Eusebi m., Hilaria m.		

34. Mia casa ei ina casa d'oraziun. Lc. 19,41-46.

15 D Assumpziun de Maria		
16 G Giohen, Roc conf.		
17 M Hiacintus		fetg
18 M Helena imperatura		
19 G Ludovic confessur		cauld
20 V Bernard, avat		
21 S Francisca de Chantal		

35. In fuva in fariseer, l'auter in publican. Lc. 18,9-14

22 D 10. s. T. Timoteus		
23 G Flepp Benizius conf.		
24 M Barclamiu		plie-
25 M Ludovic retg		vgia
26 G Zefirin		
27 V Marina purschala		
28 S Augustin doctur		bi

36. Ils suords ha'l fatg udir. Mc. 7,31-37.

29 D 11. s. T. Scavaz. d. s. G.		
30 G Rosa de Lima		
31 M Ramun conf.		

Notizias

Settember

Lai artar, ni ch'ei laian endirar. — Dalunsch artau, ton sco cattau. — La rauba ha de turnar a tschep. — Ins sto schar ir il saung per las veinās e schar artar durant ch'ins viva.

dun e va in toc vinavon. Nunpudend rumper via po el susentar umens de Tschamut, che vegnan encunter ad el. Ella Rheinquelle a Tschamut, pren el sin sia aventura in bien solver e dorma lu 24 uras e sededesta viscals e da bunaveglia. „(Vide: Gas. Rom. 1870, nr. 44).

Pli bugen sin ina loma maidia, ch'en ina freida fossa. 1871. „Dacuort vegnan dus Inglès giu dal Badus el Hotel Rheinquelle a Tschamut e spetgan leu sin lur tierz cumpogn, che fuva restaus empau anavos sul lag de Toma si. Ei vegn notg ed igl Inglès selai aunc buca ver. Ses camerads plein tema, ch'el hagi faliu la via, ni ch'ei seigi schabiau zatgei, tarmettan umens cun latiarnas e proviant sil Cuolm per encurir el. L'entira notg traverseschan quels plirs cuolms e vals, greschan e schulan, mo anflan negin fastitg dil sepiars. Allas treis arrivian els anavos a Tschamut e declaran, che sch'el sesanfli aunc sils cuolms, seigi el buca pli en veta; tschelluisa havessien ei cun dar sinsur stuiu anflar el. En mesa desperaziun van allura ils dus Inglès culs dus umens sin nova tscherca, ferton ch'ei vegneva a Sedrun patertgau vid il cavar la fossa per il disgraziu. La nova expediziun ei buca stada s'avanzada ton lunsch, ch'ella entaupia igl Inglès cartius morts. Quel di, ch'el vevi faliu ier la via e nunsavend nua semarnar el stgir, seigi el sefiers sin ina maidia fein a pastg e durmiu stagn e bein tochen per la damaun vi. En triumf meinan ei el el hotel, nua ch'el ha dustau siu appetit inglès cun in brav „solver alla savetscha“ e pagau generusamein ils umens, che vevan encuretge el. Ina tala aventura vala bia marenghins els egls d'in Inglès.“ (Vide Gas. Rom. nr. 35, 1871.) —

1872 ils 12 de settember ei Giachen Fidel Mr. Cavegn vegnius tuccaus dad in crap ruclont en Val Giuf cun cavar cristallas e vegnius bess en ina fessa d'in glatscher, nua ch'ins ha anflau el schelaus e stagn morts. — 1876 ils 10 de schaner ein Str. Stiafen Schmed, in bab de 9 affons, ed il giuven Gion Fidel Peder de 18 onns, omisdus de Tschamut, vegni ella lavina, fagend via ellas Vals Cornera per vegnir ora cun fein a pastg. Dus auters giuvens, in de 16 e l'auter de 18 onns, han ins aunc pudiu cavar ora vivs. (Vide: Gas. Rom. nr. 2, 1876). —

1880 entuorn ils 9 d'october ei Gion Antoni Deragisch de Sedrun morts o Bigliel de far si magliacs. En sia memoria penda ina crusch vid il

SETTEMBER

1 M Frena purschala			bi	Notizias
2 G Stiafen retg				
3 V Mansuet uestg				
4 S Rosalia purschala				
37. Tgi ei miu proxim? Lc. 10,23-27.				
5 D 12. s. T. Luregn			cauld	
6 G Magnus avat				
7 M Regina				
8 M Naschientscha de Maria				
9 G Gorgonius martir				
10 V Clau da Tolentino				
11 S Felix e Regula				
38. Tia cardientscha ha fatg tei sauns. Lc. 17.11-19.				
12 D 13. s. T. Guido conf.			varia- bel	
13 G Maurilius u.				
14 M Alzada della s. crusch				
15 M 7 dolurs de Nossadunna				
16 G Cornelius e Ciprian m.,				
17 V Plagas de s. Francestg				
18 S Giusep de Cupert				
39. Negin sa survir a dus signurs. Mt. 6,25-33.				
19 D Rogaziun federala			bi	
20 G Eustachius				
21 M Mattiu				
22 M Murezi martir				
23 G Linus papa e martir				
24 M Maria de Mercede			mal- aura	
25 S Cleofas conf.				
40. Dieus ha visitau siu pievel. Lc. 7,11-16.				
26 D 15. s. T. Ciprian e Just.			plie- vgia	
27 G Cosmas e Damian				
28 M Venzeslaus				
29 M Mihel arzaunghel				
30 G Hieronimus				

October

Cu'l bab pètga e la mumma létga, dat ei fretgs che pauc fretgan. — En mintga casa ein ils affons quei ch'ins fa ord dad els... Quels ch'han affons ein per engular, quels ch'han negins engolan.

clavau sper il stradun a Bigliel-sura. — 1888 ils 14 de fevrer, per mardis-tscheiver, ein ils dus giuvens frars, Barclamiu e Vigieli Giusep Peder de Selva, mond per ina vaulta draussa, vegni ella lavina gia beinmarvegl en Plaun Viradas, nua ch'ei ein vegni bess sur in grep giu el Rein. Barclamiu veva 15 e siu frar Viegeli Giusep 17 onns. In han ins anflau pér la primavera en ina buola sut Selva. Els fuvan fegls de Str. Gion Antoni Peder de Selva. — 1888. „Il caver Giachen Antoni Curschellas de Surrein-T., in giuven de circa 17 onns, ei sin ina plaunca semess giu per durmir, la capiala sut il tgau ed il fest enta maun, mo ei buca levas si pli. Vegnend las cauras la sera persulas a casa, han ils vischins sminau ina sventira, ein spert i silla tscherca de lur caver, ed anflau quel morts ella posiziun descreta. Cumpatg ch'ei era vegniu giu in crap, che ha sturniu el“ En sia memoria stat ina crusch vid il Sontget dils Mats, dal maun dadora. (Pareglia era: Gas. Rom. 1888, nr. 25, dils 21 de zercladur.) — 1890 (?). Gion Antoni Jacomet de Sedrun, in affon de dus onns, ei daus ell' aua sper il falun de Salins e tratgs ora morts. — 1892 ils 4 de fevrer ein ils dus giuvens frars Giusep e Vigieli Giusep Vallier de Camischollas vegni ella lavina en las Ruinas de Perdatsch cun ir per lenna e restai morts. — 1896 il zercladur ei Gion Antoni Gieriet de Sedrun-Gonda, in buob de circa 8 onns, daus en in vadretg sil Crest liung en Val Milar, ch'ins ha anflau gl' auter di morts sur la punt miez. — 1896 il fenadur ei il caver Sep Martin Lutz de Soliva-Medel ruclaus ella Val Strem, el „Pastuir digl Albin“ encunter cuolm Davi e morts en paucs dis per consequenza dellas blessuras. — Quei medem onn ei Margreta Monn de Rueras morta orasi „Sur giassa“ ina dumengia de stad mond a Sedrun a Messa. Ina crusch stat leu en sia memoria. —

1902 il november ei Onna Catrina Deflorin de Tschamut dada ell' aua ella „Punt nova“ cun in buordi draussa si dies. Ins ha anflau ella morta ell' aua cul buordi si dies. En sia memoria stat ina crusch-lenn vid il mir sper la porta della baselgia de Tschamut. — 1903 il settember ei Francestg Jacomet de Sedrun, in buob de circa 7 onns daus giud la pun de Sedrun-Surrein, ch'ins ha tratg ora morts in tschancun oragiusut, nua ch'el era sefermaus vid in cagliom. — 1905 ils 8 de zercladur ei Sigisbert Berther de Rueras vegnius sut in cusch en cun resgiar ora lenna egl uaul

OCTOBER

1 V Remigi uestg varia-
2 S Fiasta dils aunghels bel

Notizias

41. Tgi che sesaulza, vegn a vegnir sbassaus. Lc. 14,1-11

3 D 16. s. T. Dum. dil rusari
4 G Franzestg d'Assisi c.
5 M Placidus
6 M Bruno confessur
7 G Marc
8 V Brida, vieua varia-
9 S Dionis uestg bel

42. Qual ei il pli grond condament della lescha? Mt. 22

10 D 17. s. T. Franzestg d. B.
11 G Firmin, German
12 M Maximilian
13 M Eduard retg
14 G Calistus papa e martir
15 V Tresa purschala freid
16 S Gagl avat

43. Leva si, pren tiu létg e va. Mt. 9,1-8.

17 D 18. s. T. Hedwig
18 G Lucas evangelist fetg
19 M Pieder d'Alcant. freid
20 M Gion Canzius, Wendelin
21 G Urschla p. em.
22 V Cordula, martira
23 S Severin uestg

44. Eis ei lubiu de dar il tscheins a Cesar? Mt. 22

24 D 19. s. T. Rafael arzaun.
25 G Crispin e Crispinian plie-
26 M Evaristus p. e. m. vgia
27 M Florentin e Sabina mm. e
28 G Tschimun e Giuda ap. neiv
29 V Vintschegn
30 S Veronica p., Seraphion

45. El ha cartiu e sia entira casa. G. 4,46-53.

31 D Christus Retg

November

Vuler negin ei da pitinin; vuler mo in ei savens il sgurdin; dus ei „da signur“ e palander; treis per buca vegnir paleis; quater ei famiglia; tschun ei endretg, sis entscheiv'a fâr stretg.

Cavorgia e restaus morts. — 1926 ils 19 de fenadur ei il buobet Ignaz Cavegn, de 7 onns, fegl de Florentin Cavegn de Sedrun (Sontget), vulend traversar il stradun, vegnius sut in automobil brasilian, che vegneva sur l'Alpsu ed ei staus bara en ina mes'ura. Paucs onns avon era ina buobetta de Florentin Cavegn vegnida sut ina pluna lenna e restada morta. Ina crusch vid il Sontget dils Mats regorda nus de quella disgrazia. — 1927 ils 28 de fenadur ei in automobil ius surengiu el tierz caraun sur la tegia dils viès silla vard grischuna dell'Alpsu. Ei fuva treis dels: Cont Wilhelm de Waldburg-Zeil de Rimpach, Württemberg cun sia dunna e sia quinada. Il cont ei restaus morts, la quinada ei vegnida blessada, ferton che la dunna, che menava igl auto, ei restada intacta. (Vide: Gas. Rom. nr. 31, 1927).

1931 ils 7 de fenadur ei il recrut Gustav Hunziker de Turitg sedisgraziaus en Val Maighels tier in exercezi de sittar cun maschina de buis. El ei vegnius tuccaus d'ina balla amiez il cor e staus morts sil plaz. —

Zacontas cruschs, che stevan, ni stattan aunc oz els logs de disgrazia. (Tenor notizias de P. B. Berther p. m.)

1. O „l'Acla“, cura ch'ins vegn da Mustér sin via nova. Cheu stattan duas cruschs si pil clavau. Ina per memoria de Gion Battista Sialm, ch'udeva tier la compagnia dils Catschadurs de Mustér e ch'ei vegnius sitaus giu cheu d'in schuldau franzô anno 1799. L'autra stat en memoria de Gion Ant. Deragisch. 2. Giudem il Drun de Bugnei stat ina crusch encunter la bova, che Vigeli Monn Berther ha tschentau si. 3. Ina altra crusch steva vi sum la Val Bugnei sur via, ch'ei ussa svanida. 4. Ina si pil clavau de Rest A. Gieriet, odem il vitg Sedrun, en memoria de Vigeli Venzin, la quala steva avon giudem igl iert della casa de Jacomet. 5. A Mira si pil clavau en memoria de Sur Condrau e Gion Fidel Venzin, mazzai dals Franzos 1799. 6. A Zarcuns si per la casa de Sep Ant. Schmed en memoria de Sur Biart della lavina. † 1749. 7. Orasi „Sur giassa“ (Rueras) en memoria de Margreta Monn. 8. Ina sut casa de Duri Vigeli Cavegn (Rueras) si pil clavau. 9. Sut l'ustanza de Rueras. 10. A Dieni el Sontget duas cruschs. 11. Sin Giuf dado la baselgia, per memoria della lavina de 1836. — 12. Ina brev de vendita digl onn 1762 numna in liug a

NOVEMBER

1 G Numnasontga		
2 M Di dellas olmas		plie- vgia
3 M Ida contessa, Pirmin uestg		
4 G Carli Borromeus uestg		
5 V Zacharias e Lisabeth		
6 S Leonard confessur		clar

Notizias

46. Sche vus vegnis buc a perdunar. Mt. 18,23-35

7 D 21. s. T. Engelbert		
8 G Gottfried conf.		e
9 M Teodor martir		
10 M Andriu Avelin		freid
11 G Martin uestg		
12 V Martin, papa		
13 S Stanislaus Costca, confessur		

47. Biars ein clamai, mo paucs legi ora. Mt. 22,1-16

14 D 22. s. T. Josaphat		
15 G Gertrud, Eugenia		clar
16 M Merens		e
17 M Flurin c., Gregor uestg		freid
18 G Maximus uestg		
19 V Lisabet vieua		
20 S Felici confessur		

48. Tuttas schlatteinas vegnan a schemer. Mt. 24,5-25

21 D 23. s. T. Presentaz. d. M.		
22 G Cecilia		bun'
23 M Clemens I, papa		aura
24 M Gion d. crusch, Crisogonus		
25 G Catrina p. e m., Tarcisius		
26 V Curdin, uestg		
27 S Virgil		

49. Vies spindrament ei da maneivel. Lc. 21,25-33

28 D 1. Advent, Gregori		
29 G Saturnin, Fintan		freid
30 M Andriu ap.		neiv

December

*Quel che fa de quei ch'el maina duei,
sto sentir de quei ch'el maina crei. — En-
dretg stos ti far e la glied schar schular.*

Sedrun: „auf Budas sort della Chrusch“ (Vide: Urbar. della capla-
nia a Sedrun p. 121). 13. A Selva e Tschamut sesanflavan aunc 1926 circa
15 cruschs-lenn sin praus e plauncas encunter casas e capluttas, che
regordan nus aunc oz vid las numerosas disgrazias de lavinas de quei sel-
vadi. Ins vegli mantener e renovar quellas, sinaquei ch' ils numerus paupers
disgraziai, parentai pli u meins cun scadina casa e famiglia, svaneschien
buc ord la memoria dils pietus vegnentsuenter.

* * *

Tgei nos vegls anflavan per bi

Siat ein las bellezias dil carstgaun:

Egls tscharescha.

Cavels ners, tschuors.

Colur sco latg e vin.

Bi nas bein formau.

Bi pei proporzionau.

Biala postura.

In bi nas fa in bi um. — Frunt rubiglau ei de desperau. — Selavar
cun latg e vin fa biala pelladira. — Per far vegnir cavels tschuors, ston ins
tunder els ell'enzenna digl anugl. — Per far crescher ils cavels liungs e
loms, ston ins tunder els avon ch' il sulegl levi, per Sontga Maria Madleina.
— Per buca survegnir tgau-blut ei bien smaccar geneivra e metter sil tgau.
— Egls grischs pagan aur; egls ners ha mintga taur. — Egls grischs, egls
ferms; egls gross, glied sincera; egls pigns, egls piertg. — Quel che ne-
scha denter l'enzenna digl anugl e dils schumalins vegn ad ir zops, ad esser
meztschocs, udir mo d' ina ureglia ed a balbegiar sc' in tralilà!

* * *

DECEMBER

Notizias

1 M Elegi uestg		freid
2 G Franz Xaver		e
3 V Leci, uestg		neiv
4 S Mierta p. e m.		

50. Gion ha survigniu novas en perschun. Mt. 11,2-10

5 D 2. Advent, Barla p.		
6 G Nicolaus uestg		
7 M Ambrosi u.		plie-
8 M Immaculada Concepz.		vgia
9 G Leocadia purschala		
10 V Eulalia p.		
11 S Damasus papa		

51. Preparei la via dil Segner. G. 1,19-28.

12 D 3. Advent, Synesius		
13 G Lucia, Ottilia		nebliu
14 M Gion d. crusch		
15 M Valerian uestg		e
16 G Eusebi uestg		pli
17 V Lazarus, uestg		cauld
18 S Bibiana purschala		

52. Fagei sias sendas plaunas. Lc. 3,1-6.

19 D 4. Advent, Nemesius		
20 G Ursicinus		neiv
21 M Tumasch		e
22 M Pieder Canisi		freid
23 G Victoria purschala		
24 V Adam ed Eva		nebliu
25 S Nadal		

53. L'enzenna de contradicziun. Lc. 2,33-40.

26 D Stiafen, protomartir		
27 G Gion evangelist		
28 M Innocents affons		
29 M Tumasch arzuestg e martir		
30 G David retg		freid
31 V Silvester, papa		